

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomststöd samt vissa andra lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om utkomststöd, socialvårdslagen och lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte ändras. Genom propositionen genomförs målsättningen om en totalreform av utkomskyddet i regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering. Propositionens syfte är att stärka ställningen i synnerhet för socialvårdsklienter och personer i utsatt ställning som ansöker om utkomststöd. Det är viktigt att trygga klienternas ställning, eftersom verkställandet av utkomststödet fördelas mellan Folkpensionsanstalten och välfärdsområdenas socialvård.

I propositionen föreslås mer exakta bestämmelser än i nuläget om förfarandet för att ansöka om utkomststöd. I propositionen ingår bestämmelser om klientens rätt till individuell service, samarbetet mellan Folkpensionsanstalten och välfärdsområdet i utkomststödsärenden samt socialvårdens utlåtanden. Utkomststödsärenden ska uträttas med beaktande av olika klientkategoriers behov, och det föreslås noggrannare bestämmelser än i nuläget om beaktande av socialvårdens åsikter vid behandlingen av utkomststödsärenden. Det berör bland annat situationer när grunddelen sänks. Dessutom preciseras bestämmelserna om utlämnande av uppgifter mellan myndigheter, samt föreslås bestämmelser om en riksomfattande delegation och regionala delegationer för utkomststödsärenden.

Det föreslås också att bestämmelserna om hur utkomststödet bestäms och om dess struktur preciseras. Utkomststödetets karaktär av prövningsbaserad sistahandslösning förutsätter att stödet bestäms utifrån en bedömning av tillgängliga inkomster och de nödvändiga bestäms i enlighet med lagen. I propositionen föreslås en bestämmelser om beräkning av utkomststödet.

Dessutom föreslås i propositionen ändringar i lagens struktur samt ändringar till följd av att organiseringsansvaret för socialvården övergår från kommunerna till välfärdsområdena. I propositionen föreslås det också att till socialvårdslagen fogas en bestämmelse om ekonomiska stödtjänster inom socialvården. På så vis betonas et att socialvården har en omfattande uppgift i att stöda klientens ekonomiska ställning som helhet, vilket också innefattar annat än beviljandet och utbetalningen av utkomststöd. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om ersättningar i samband med arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte överförs till lagen om arbetsverksamhet i rehabiliterande syfte.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2023.

1.

Lag

om ändring av lagen om utkomststöd

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs
ändras
fogas som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

3 §

Familjebegreppet

I denna lag avses med familj

- 1) i gemensamt hushåll boende föräldrar och en förälders minderåriga barn,
- 2) i gemensamt hushåll boende vårdnadshavare och dennas minderåriga barn,
- 3) makar samt
- 4) två personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden.

4 §

Verkställighet

Den allmänna ledningen, styrningen och utvecklingen av utkomststödsverksamheten hör till social- och hälsovårdsministeriets uppgifter.

Verkställigheten av lagen om utkomststöd fördelas mellan välfärdsområdet och Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten svarar för verkställigheten av grundläggande utkomststöd enligt 7 §. Välfärdsområdet svarar för verkställigheten av kompletterande utkomststöd enligt 7 c § och förebyggande utkomststöd enligt 8 §.

Denna lag innehåller bestämmelser om de bestämmelser i socialvårdslagstiftningen som Folkpensionsanstalten tillämpar när den sköter uppgifter enligt denna lag. Folkpensionsanstalten och välfärdsområdet ska samarbeta för att förverkliga syftet med utkomststödet enligt denna lag.

5 §

Den riksomfattande delegationen för utkomststödsärenden

Vid social- och hälsovårdsministeriet finns en delegation för utkomststödsärenden som utses av statsrådet med uppgift att övervaka tillämpningspraxis och samarbetet mellan myndigheterna i utkomststödsärenden samt att lägga fram förslag i frågor som berör utkomststödet. Till delegationen hör företrädare för social- och hälsovårdsministeriet, Folkpensionsanstalten och välfärdsområdena. Bestämmelser om delegationens uppgifter och närmare sammansättning utfärdas genom förordning.

2 kap.

Fastställande av utkomststöd samt dess struktur

6 §

Fastställande av utkomststöd

Utkomststöd beviljas för sådana nödvändiga utgifter som fastställs enligt denna lag, som en person eller familj inte kan täcka med sina disponibla inkomster och tillgångar. Utkomststödet belopp är skillnaden mellan de utgifter och de disponibla inkomster och tillgångar som fastställs enligt denna lag.

Inkomsterna och tillgångarna beaktas först när det grundläggande utkomststödet enligt 7 § beviljas. Närmare bestämmelser om beräkningen av inkomster och tillgångar finns i 13 §.

Då utkomststöd beviljas beaktas utgifter som täcks med en grunddel samt övriga grundutgifter till behövligt belopp (*grundläggande utkomststöd*) samt övriga utgifter som beror på särskilda behov eller förhållanden till behövligt belopp (*kompletterande utkomststöd*).

Utgifter beaktas inte som berättigande till utkomststöd till den del ersättning eller motsvarande förmån erhålls på någon annan grund.

7 §

Grundläggande utkomststöd

Till de utgifter som beaktas när grundläggande utkomststöd beviljas och som täcks med en grunddel (*grunddel*) hör utgifter för kost och kläder, smärre hälso- och sjukvårdsutgifter samt utgifter som beror på personlig hygien och hemmets hygien, användning av lokaltrafik, prenumeration på en dagstidning, användning av telefon och datakommunikation och hobby- och rekreationsverksamhet samt andra motsvarande utgifter som hänför sig till en persons och familjs dagliga uppehälle.

Utöver de utgifter som täcks med grunddelen (*övriga grundutgifter*) beaktas till behövligt sådana utgifter för boende, hälso- och sjukvård och andra utgifter enligt 7 a och 7 b §, som inte ingår i grunddelen.

7 a §

Boendeutgifter

Som övriga grundutgifter beaktas till behövligt belopp boendeutgifter som avses i 9 § i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014), nödvändiga underhållsutgifter för andra ägarbostäder än ägarbostäder i bolagsform samt uppvärmningskostnader. Dessutom beaktas särskilt till behövligt belopp utgifter för användning av hushållselektricitet, hemförsäkringspremier och särskilda vattenavgifter samt nödvändiga utgifter som hänför sig till inflyttning i en bostad.

Om boendeutgifterna för den som ansöker om utkomststöd överskrider ett belopp som på det sätt som avses i 1 mom. 1 punkten, kan anses vara behövligt, ska sökanden anvisas att skaffa en förmånligare bostad. Dessutom ska sökanden anvisas att ta kontakt med kommunen för att reda ut bostadsfrågan. Sökanden ska för att skaffa sig en förmånligare bostad ges en tillräcklig tidsfrist som beaktar hans eller hennes faktiska behov. Folkpensionsanstalten ska under denna tid beakta stödmottagarens boendeutgifter till deras fulla belopp. Detta moment gäller inte en sådan sökande av utkomststöd som redan tidigare i fråga om samma bostadsbehov har fått en anvisning och en tidsfrist för skaffande av en förmånligare bostad.

Om sökanden inte har någon reell möjlighet att på sin bostadsort skaffa en bostad som avses i 2 mom., kan boendeutgifterna beaktas till sitt fulla belopp även efter den utsatta tidsfristen.

7 b §

Hälso- och sjukvårdsutgifter och övriga utgifter

Som övriga grundutgifter beaktas till behövligt belopp sådana hälso- och sjukvårdsutgifter som inte ingår i grunddelen.

Som övriga grundutgifter beaktas dessutom till behövligt belopp

1) utgifter för småbarnsfostran för barn samt utgifter för morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever,

2) utgifter för att träffa barnet i de situationer som avses i 7 a, 7 b och 9 c § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (361/1983) till den del de grundar sig på ett avtal som har bekräftats av det kommunala organet eller på ett domstolsbeslut,

3) utgifter för anskaffning av en nödvändig identitetshandling, uppehållshandling eller resehandling.

7 c §

Kompletterande utkomststöd

Då kompletterande utkomststöd beviljas beaktas i behövlig utsträckning utgifter som på grund av en persons eller familjs särskilda behov eller förhållanden ansetts behövliga för trygghet av försörjningen eller främjande av förmågan att klara sig på egen hand.

Som en persons eller familjs särskilda behov eller förhållanden kan anses till exempel långvarigt utkomststöd, en långvarig eller svår sjukdom samt särskilda behov i anslutning till barns hobbyverksamhet.

8 §
Förebyggande utkomststöd

Förebyggande utkomststöd kan beviljas för uppnående av de mål som nämns i 1 § 2 mom. bland annat för åtgärder som vidtas för att aktivera stödtagaren, trygga dennes boende, lindra svårigheter till följd av överskuldssättning eller en plötsligt försämrad ekonomisk ställning samt för andra syften som främjar stödtagarens förmåga att klara sig på egen hand.

Välfärdsområdet beslutar om grunderna för beviljande av stödet. Av särskilda skäl kan stöd beviljas oberoende av 6, 13 och 14 §.

10 §
Sänkt grunddel

Grunddelens belopp kan sänkas med högst 20 procent i fråga om en person vars behov av utkomststöd föranleds av att

1) personen utan grundad anledning har vägrat att ta emot ett arbete som erbjudits honom eller henne individuellt och bevisligen eller att delta i sådan offentlig arbetskraftsservice som under en skälig tid skulle trygga hans eller hennes försörjning eller om han eller hon genom sin försummelse har föranlett att arbete eller offentlig arbetskraftsservice inte har kunnat erbjudas, eller av att en person som uppnått myndighetsåldern men inte fyllt 25 år och som saknar yrkesutbildning har avbrutit eller vägrat delta i utbildning så att han eller hon enligt 2 kap. 13 eller 14 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa inte är berättigad till arbetslöshetsförmån,

2) en invandrare som avses i lagen om främjande av integration utan grundad anledning har vägrat delta i utarbetandet av en integrationsplan eller i sysselsättningsfrämjande åtgärder som avtalats specificerat i integrationsplanen eller om han eller hon genom sin försummelse har föranlett att ingen integrationsplan har kunnat utarbetas,

3) en person som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001) har vägrat delta i utarbetandet av en aktiveringsplan enligt lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller en sektorsövergripande sysselsättningsplan enligt lagen om sektorsövergripande samservice som främjar sysselsättningen (1369/2014),

4) en person som avses i 3 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte har utan giltig orsak enligt 2 a kap. 14 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa vägrat delta i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte eller avbrutit eller av eget förvållande varit tvungen att avbryta arbetsverksamheten i rehabiliteringssyfte.

Grunddelens belopp kan sänkas med ett större belopp än vad som nämns i 1 mom., dock sammanlagt med högst 40 procent,

1) om det av en persons upprepade förfarande enligt 1 mom. kan dras den slutsatsen att han eller hon inte vill ta emot arbete eller delta i åtgärder som avses i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012), lagen om främjande av integration eller lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, eller

2) om en person, efter att utkomststödet grunddel sänkts på det sätt som avses i 1 mom., utan grundad anledning vägrar delta i en arbetskraftspolitisk åtgärd eller genom sin verksamhet föranleder att ingen arbetskraftspolitisk åtgärd kan erbjudas honom eller henne och om han eller hon dessutom utan grundad anledning vägrar delta i en bedömning av servicebehovet enligt 14 f §.

Sänkningen enligt 1 och 2 mom. kan göras endast under förutsättning att den inte äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och att sänkningen inte heller i övrigt kan anses oskälig.

11 §
Inkomster som ska beaktas

Utöver det som föreskrivs i 2 mom. ska 150 euro per månad inte beaktas som inkomst.

13 §
Tiden för vilken utkomststöd fastställs samt beräkning

Utkomststödet fastställs per månad. Utkomststöd kan vid behov beviljas och utbetalas för kortare eller längre tid än en månad.

För fastställande av utkomststöd görs en beräkning, i vilken sökandens och familjens utgifter enligt 7–7 c § samt disponibla inkomster och tillgångar beaktas.

Då de utgifter enligt 7–7 c § som utgör grund för utkomststödet samt inkomsterna och tillgångarna enligt 11 och 12 § räknas ut, beaktas utgifterna, inkomsterna och tillgångarna för den tidsperiod för vilken utkomststödet fastställs. Inkomsterna kan dock delas upp i poster som beaktas under flera sådana tidsperioder för vilka utkomststöd fastställs, om det är skäligt med beaktande av inkomstens engångsnatur eller grunden för den eller dess användningsändamål.

En sådan inkomst som inte var känd när beslutet om utkomststöd fattades kan i efterhand beaktas såsom inkomst, om utkomststöd söks under de två första kalendermånaderna som följer på beslutet och det inte kan anses oskäligt att beakta inkomsten. Då stödet beviljas skall den sökande underrättas om möjligheten att beakta inkomsten i fråga retroaktivt.

Utkomststödet eller en del därav kan av särskilda skäl beviljas retroaktivt för betalning av styrkta utgifter som berättigar till utkomststöd.

Närmare bestämmelser om vilka uppgifter beräkningen ska innehålla samt om detaljerna för utarbetandet av den får utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 kap.

Förfarandet beträffande utkomststödsärenden

14 §

Ansökan om utkomststöd

Ansökan om utkomststöd görs hos Folkpensionsanstalten, som avgör sökandens rätt till grundläggande utkomststöd. Bestämmelser om överföring av ansökan till välfärdsområdet för behandling finns i 14 c §.

Ansökan om kompletterande eller förebyggande utkomststöd görs hos välfärdsområdet, om sökanden har meddelats ett beslut om grundläggande utkomststöd för den tid som ansökan gäller.

14 a §

Behandlingen av utkomststödsärenden

Ett utkomststödsärende ska behandlas så att sökandens eller familjens rätt till nödvändig försörjning och omsorg inte äventyras. Beslut om utkomststöd ska fattas utan dröjsmål, dock senast den sjunde vardagen efter det att ansökan inkommit. Ett beslut om att utkomststöd beviljas ska verkställas utan dröjsmål.

Vid beviljande av grundläggande utkomststöd ska beslutet, när ansökan avser månaden efter ansökningstidpunkten, trots det som föreskrivs i 1 mom. fattas och verkställas senast den första vardagen i den månaden, om det då har förflutit mer än sju vardagar från den tidpunkt då ansökan inkom. Om ansökan avser en senare tidsperiod än den månad som följer efter ansökningstidpunkten, ska beslutet fattas och verkställas senast den första vardagen under den tidsperiod som avses i ansökan.

Om ansökan är bristfällig, ska klienten senast den sjunde vardagen efter det att ansökan inkommit ges eller sändas en specificerad uppmaning att komplettera ansökan inom utsatt tid. Beslutet om utkomststöd ska fattas utan dröjsmål, dock senast den sjunde vardagen efter det att den kompletterade ansökan har inkommit. Om klienten inte inom utsatt tid har kompletterat sin ansökan eller uppgett en godtagbar orsak till att kompletteringen försenats, fattas beslutet utan dröjsmål på basis av de tillgängliga uppgifterna, dock senast den sjunde vardagen efter det att tidsfristen gått ut. Med klientens samtycke kan beslutet fattas på basis av de tillgängliga uppgifterna innan den utsatta tiden har gått ut.

14 c §

Överföring av ett ärende som gäller utkomststöd från Folkpensionsanstalten till välfärdsområdet

Folkpensionsanstalten ska på begäran av sökanden utan dröjsmål sända ansökan till det välfärdsområde som är behörigt i ärendet efter att utifrån ansökan ha fattat ett beslut om grundläggande utkomststöd, om sökanden i sin ansökan uppger andra utgifter än sådana som nämns i 7, 7 a eller 7 b §.

Folkpensionsanstalten ska, vid behov i samarbete med välfärdsområdet i fråga, bedöma om klientens behov av kompletterande eller förebyggande stöd är brådskande. Om behovet av stöd bedöms vara brådskande, ska Folkpensionsanstalten behandla ansökan som brådskande också i fråga om det grundläggande utkomststödet.

14 d §

Ordnanande av kundkontakt för utkomststöd och klientens rätt till personlig service

Kundkontakten för utkomststöd ska ordnas på ett tillgängligt och åtkomligt sätt med beaktande av olika klientkategoriers behov.

I fråga om grundläggande utkomststöd ska klienten ges tillfälle till ett personligt samtal med en tjänsteman vid Folkpensionsanstalten senast den sjunde vardagen efter det att klienten har begärt detta av Folkpensionsanstalten. I fråga om kompletterande eller förebyggande utkomststöd ska klienten inom motsvarande tid ges tillfälle till ett personligt samtal med en yrkesutbildad person inom socialvården vid välfärdsområdet. Information om rätten till personligt samtal ska ges i tydlig form i samband med anvisningarna för ansökan, och klienten ska vid behov ges råd om utövandet av rätten.

Folkpensionsanstalten och välfärdsområdet kan också träffa klienten tillsammans. Klienten har också rätt att begära möjlighet till ett gemensamt möte. Ett gemensamt möte ska ordnas på det sätt som föreskrivs i 2 mom., om begäran inte är uppenbart ogrundad. På ett gemensamt möte tillämpas 14 e §.

14 e §

Samarbete mellan Folkpensionsanstalten och välfärdsområdet i utkomststödsärenden

Folkpensionsanstalten och välfärdsområdet ska samarbeta i klientens ärende för att förverkliga syftet med lagen om utkomststöd inom sina respektive verksamhetsområden. Bestämmelser om sektorsövergripande samarbete för socialvårdsklienter finns i 41 § i socialvårdslagen. Samarbetskyldigheten enligt den bestämmelsen gäller också Folkpensionsanstalten.

Om Folkpensionsanstalten vid behandlingen ett ärende som gäller grundläggande utkomststöd upptäcker att socialvårdens åsikt behövs vid bedömningen av personens situation för beviljande av grundläggande utkomststöd, ska den kontakta socialvården vid välfärdsområdet. Samtidigt ska klienten underrättas. Socialvården ska bedöma om det finns behov av sektorsöverskridande samarbete enligt 41 § i socialvårdslagen eller av ett utlåtande från socialvården till Folkpensionsanstalten enligt 15 §. Bestämmelser om bedömning av servicebehovet inom socialvården och om klientplan finns i 36 och 39 § i socialvårdslagen. På Folkpensionsanstalten tillämpas dessutom bestämmelsen i 35 § i socialvårdslagen om kontakt med socialvården för bedömning av klientens servicebehov.

Om välfärdsområdet när det verkställer socialvård märker att det kan finnas behov att avgöra en persons rätt till grundläggande utkomststöd, ska socialvården kontakta Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten ska kontrollera om ett ärende som berör grundläggande utkomststöd för klienten är anhängigt.

Bestämmelser om anteckning av uppgifter i samarbetet mellan social- och hälsovården och andra sektorer finns i 47 § i klientuppgiftslagen ().

14 f §

Förfarande vid sänkning av grunddelen

Innan grunddelen sänks ska klienten ges tillfälle att lämna en utredning över skälen till att grunddelen inte ska sänkas eller till att sänkningen är oskälig. I samband med sänkningen av grunddelen ska Folkpensionsanstalten anvisa klienten till välfärdsområdets socialvård för bedömning av servicebehovet enligt 36 § i socialvårdslagen. Folkpensionsanstalten ska informera sökanden om detta i förväg. Folkpensionsanstalten ska också omedelbart sända beslutet om sänkt grunddel till välfärdsområdet för kännedom och meddela sökanden att beslutet sänts till kommunen.

Välfärdsområdets socialvårdsmyndighet avgör på basis av en bedömning av vårdbehovet enligt 36 § i socialvårdslagen vilka tjänster klienten ska erbjudas, och upprättar vid behov en klientplan i samråd med klienten och andra myndigheter.

Sänkningen kan göras för högst två månader åt gången räknat från vägran eller försummelsen.

15 §

Socialvårdens utlåtande

Socialvården vid välfärdsområdet kan ge Folkpensionsanstalten utlåtanden om sina klienter för behandlingen av ärenden som berör grundläggande utkomststöd. Utlåtandet kan gälla

- 1) klientens situation som har betydelse för Folkpensionsanstaltens bedömning av det behövliga beloppet av övriga grundutgifter enligt 7, 7 a och 7 b §,
- 2) faktorer som inverkar på sänkningen av klientens grunddel,
- 3) behovet av brådskande behandling, eller
- 4) andra uppgifter som behövs för en helhetsuppfattning om klientens ekonomiska situation.

Folkpensionsanstalten ska beakta utlåtandet vid beslut om grundläggande utkomststöd, och avvikelser från det ska motiveras i beslutet.

16 §
Utbetalning av utkomststöd

Utkomststöd kan helt eller delvis betalas ut genom att sökanden ges en betalningsförbindelse. En betalningsförbindelse innebär att den som beviljar utkomststöd förbinder sig att för sökandens räkning betala för en produkt eller tjänst som anges i förbindelsen. Genom betalningsförbindelsen förbinder sig Folkpensionsanstalten eller välfärdsområdet att betala utgifter som avses i 7 a–8 § i lagen om utkomststöd, och med klientens samtycke i brådskande fall också utgifter som avses i 7 § 1 mom.

En betalningsförbindelse kan också beviljas för säkerheter för utgifter som avses i 7 a §. En säkerhet innebär sökandens förbindelse att betala ett överenskommet belopp som säkerhet för fullgörande av ett avtal som sökanden ingår. En betalningsförbindelse för en säkerhet ska vara villkorlig. Endast av särskilt vägande skäl kan en säkerhet beviljas i form av pengar.

17 §
Sökandens skyldighet att lämna uppgifter och anmälningsskyldighet

Den som ansöker om utkomststöd, de som är medlemmar av sökandens familj och den som är skyldig att försörja sökanden samt vid behov deras vårdnadshavare och intressebevakare ska för beviljande av grundläggande utkomststöd lämna Folkpensionsanstalten och för beviljande av kompletterande och förebyggande utkomststöd lämna välfärdsområdet alla tillgängliga nödvändiga uppgifter som inverkar på utkomststödet. På lämnandet av uppgifter tillämpas bestämmelserna i 12 § i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000). Mottagaren av utkomststöd ska omedelbart underrätta Folkpensionsanstalten och välfärdsområdet om förändringar som sker i de uppgifter som avses i 1 mom. En i 1 mom. avsedd person skall vid behov ges tillfälle att förete en utredning om att det är fråga om ett separat hushåll.

3 a kap.

Utlämnande av uppgifter mellan myndigheter

18 a §
Folkpensionsanstaltens rätt till information och skyldighet att lämna ut uppgifter

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna rätt att av välfärdsrådets socialvårdsmyndighet på begäran avgiftsfritt få uppgifter och utredningar som finns hos socialvårdsmyndigheten och som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs vid Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten har rätt att av en socialvårdsmyndighet och av skattemyndigheterna få sekretessbelagda personuppgifter som finns i deras personregister oberoende av klientens samtycke, om det är nödvändigt för behandlingen av ett utkomststödsärende som avses i denna lag. Folkpensionsanstalten ska på förhand informera klienten om denna möjlighet.

Det som i 64 § i klientuppgiftslagen föreskrivs om tjänsteleverantörens rätt till information trots sekretessbestämmelserna gäller också Folkpensionsanstaltens rätt till sådana uppgifter som är nödvändiga för skötseln av dess uppgifter avseende utkomststöd enligt denna lag.

Det som i 63 § i klientuppgiftslagen föreskrivs om utlämnande av klientuppgifter inom socialvården till andra myndigheter oberoende av klientens samtycke gäller också nödvändiga uppgifter som Folkpensionsanstalten får för skötseln av sina uppgifter avseende utkomststöd.

18 b §
Välfärdsrådets skyldighet att på eget initiativ lämna ut uppgifter till Folkpensionsanstalten

I de situationer som avses i 10 § 1 mom. 2–4 punkten och 3 mom. ska välfärdsområdet trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter på eget initiativ lämna Folkpensionsanstalten de uppgifter som behövs för prövningen av om utkomststödet grunddel ska sänkas. Välfärdsområdet ska överväga hur behövligt det är att lämna ut uppgifter med beaktande av stödtagarens situation som helhet och med beaktande av att sänkningen inte får äventyra den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och inte heller i övrigt får anses oskälig. Dessutom gäller 15 § om socialvårdens utlåtnade välfärdsområdet.

Välfärdsområdet ska lämna Folkpensionsanstalten uppgifter om beslut om kompletterande eller förebyggande utkomststöd för klienten.

18 f §

Tillämpning av klientuppgiftslagen på Folkpensionsanstalten

När Folkpensionsanstalten sköter uppgifter som avses utkomststöd, tillämpas på den utöver hänvisningsbestämmelserna i denna lag också följande bestämmelser i klientuppgiftslagen: 4–12 §, 38 §, 48 § 1 mom., 49 § 3 mom., 50 §, 51 § 2 mom. och 52 §.

En anställd vid Folkpensionsanstalten som handlägger ett ärende avseende grundläggande utkomststöd ska i klientuppgifterna anteckna nödvändiga och tillräckliga uppgifter för att trygga planeringen, verkställigheten och uppföljningen av samt tillsynen över ärendet avseende grundläggande utkomststöd.

18 g §

Välfärdsområdets rätt till information och skyldighet att lämna ut uppgifter

Bestämmelser om välfärdsområdets socialvårdsmyndighets rätt att på begäran för skötseln av sina uppgifter enligt denna lag få nödvändiga uppgifter av Folkpensionsanstalten finns i 63 § i klientuppgiftslagen.

18 h §

Folkpensionsanstaltens skyldighet att på eget initiativ lämna ut uppgifter till välfärdsområdet

Trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter ska Folkpensionsanstalten på eget initiativ lämna välfärdsområdet uppgifter om beslut om sänkning av det grundläggande utkomststödet enligt 10 § 2 mom. i denna lag samt uppgifter om behandlingen av ansökningar om utkomststöd i de situationer som anges i 14, 14 c och 14 e §.

4 kap.

Återkrav av utkomststöd

20 §

Grunderna för återkrav

När Folkpensionsanstalten eller välfärdsområdet fattar beslut om att bevilja utkomststöd kan de samtidigt bestämma att utkomststödet eller någon del av det ska återkrävas av

1) stödmottagaren, om han eller hon har inkomster eller tillgångar eller har rätt till en förmån som tryggar hans eller hennes uppehälle, men inkomsterna, tillgångarna eller förmånen inte står till hans eller hennes förfogande eller av annat skäl inte kan användas av honom eller henne då stöd beviljas,

2) stödmottagaren, om han eller hon uppsåtligen har försummat skyldigheten att dra försorg om sitt uppehälle,

3) stödmottagaren, om stödet har beviljats till följd av deltagande i strejk, dock endast i fråga om stöd som betalats till den som själv deltagit i strejken, samt

4) den gentemot stödmottagaren försörjningspliktige, om han eller hon uppsåtligen har försummat sin försörjningsplikt.

Har beviljandet av stöd grundat sig på vilseledande uppgifter som lämnats uppsåtligen eller på uppsåtlig försummelse av anmälningsskyldigheten enligt 17 §, kan Folkpensionsanstalten eller välfärdsområdet, till den del beviljandet av stöd av denna orsak har grundat sig på felaktiga uppgifter, återkräva stödet av den som lämnat uppgifterna eller försummat anmälningsskyldigheten.

23 §

Uttagande och kvittning ur emotsedd förmån

Har utkomststöd helt eller delvis beviljats som ett förskott på emotsedda pensioner, underhållsbidrag, understöd eller andra fortlöpande eller som engångsbelopp inflytande inkomster, ersättningar eller fordringar, kan välfärdsområdet, trots bestämmelser i annan lag, ta ut och lyfta inkomster, ersättningar eller fordringar som hänför sig till den tid för vilken stöd har betalats i förskott och kvitta stödet mot dem. Välfärdsområdet ska omedelbart betala stödmottagaren de medel som återstår efter att utkomststödet har kvittats.

Har välfärdsområdet minst två veckor före betalningsdagen meddelat den som betalar inkomster, ersättningar eller fordringar enligt 1 mom. att betalning inte får göras till stödmottagaren själv, har betalningen laglig verkan endast om den görs till välfärdsområdet.

Vad som i 1 och 2 mom. föreskrivs om välfärdsområdet tillämpas också på Folkpensionsanstalten när den beviljar och betalar grundläggande utkomststöd. Om både Folkpensionsanstalten och välfärdsområdet kräver betalning ur samma inkomst eller fordran, ska inkomsterna eller fordringarna först betalas till Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten ska betala välfärdsområdet de medel som återstår efter det att det grundläggande utkomststödet har kvittats.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

24 §

Ändringssökande

Omprövning av ett i denna lag avsett beslut av Folkpensionsanstalten får begäras hos Folkpensionsanstalten på det sätt som anges i förvaltningslagen. Ett beslut som har meddelats med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Besvären får under besvärstiden också lämnas till Folkpensionsanstalten, som ska skicka besvären till förvaltningsdomstolen tillsammans med sitt eget utlåtande.

27 §

Personkrets som bestämmelserna gäller

Utkomststöd beviljas en sökande eller familj som vistas stadigvarande i Finland. Vistelsens faktiska karaktär ska utredas individuellt för varje sökande.

Var och en som vistas i landet har dock rätt att i brådskande situationer få stöd för att trygga nödvändig hjälp så att personens rätt till oundgänglig försörjning och omsorg inte äventyras.

Kompletterande och förebyggande utkomststöd beviljas på ansökan av det välfärdsområde inom vilket sökanden eller familjen stadigvarande vistas. Om sökanden eller familjen vistas mer än tillfälligt i flera än ett välfärdsområde, beviljas kompletterande utkomststöd av det välfärdsområde inom vilken sökandens eller familjens vistelse har föranlett utgifterna. Om behovet av utkomststöd som avses i detta moment är brådskande, beviljas utkomststödet av det välfärdsområde där familjen eller personen vistas då ansökan görs.

27 a §

Finansiering

På verksamhet som välfärdsområdet ordnar med stöd av denna lag tillämpas lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021).

27 b §

Förskott som ska betalas till Folkpensionsanstalten för att täcka det grundläggande utkomststödet samt fastställande och betalning av förskott

För att trygga Folkpensionsanstaltens betalningsberedskap betalar staten månatligen till Folkpensionsanstalten förskott för det grundläggande utkomststödet till den i 12 d § i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001) avsedda allmänna fonden för social trygghet.

Det förskott som behövs för utbetalningen av det grundläggande utkomststödet betalas så att minst en sjättedel av det årliga förskottets belopp betalas till Folkpensionsanstalten i samband med förskottet för januari, och därefter betalas det återstående beloppet i månatliga, jämnstora poster. Om det behövs för att trygga finansieringen och en tillräcklig betalningsberedskap eller om det årliga förskottet väsentligen ändras, kan förskottet genom beslut av social- och hälsovårdsministeriet eller i de ärenden som avses i 5 mom. genom beslut av arbets- och näringsministeriet periodiseras på ett sätt som avviker från vad som föreskrivs ovan.

Det sammanlagda beloppet av det innevarande årets förskott ska omedelbart justeras, om förskottsgrunderna förändrats väsentligt.

Det månatliga förskottet ska betalas den näst sista vardagen i föregående månad.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om förskott som ska betalas till Folkpensionsanstalten för att täcka det grundläggande utkomststödet och om betalning av förskott ska också tillämpas när statlig ersättning betalas till Folkpensionsanstalten med stöd av 44 och 46 § samt 51 § 1 mom. i lagen om

främjande av integration (1386/2010). Det förskott för januari som avses i detta moment ska dock betalas den första vardagen i januari.

27 c §

Uppföljning av att tidsfristerna iakttas.

Institutet för hälsa och välfärd ska av välfärdsområdena och Folkpensionsanstalten två gånger per kalenderår begära de uppgifter som är nödvändiga för uppföljningen av att de tidsfrister som föreskrivs i 14 a, 14 b och 14 d § iakttas. Av välfärdsområdena ska också begäras de uppgifter som är nödvändiga för övervakningen av att tidsfristerna iakttas. Uppgifterna får inte innehålla enskilda personers identifieringsuppgifter.

Välfärdsområdena och Folkpensionsanstalten ska avgiftsfritt lämna de uppgifter som avses i 1 mom. till Institutet för hälsa och välfärd.

Institutet för hälsa och välfärd ska lämna de i 1 mom. avsedda uppgifter som gäller kommuner och samkommuner vidare till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården för dess riksomfattande styrnings- och tillsynsuppgift.

27 d §

Utlämnande av uppgifter som är nödvändiga för framställande av statistik från Folkpensionsanstalten till Institutet för hälsa och välfärd

Folkpensionsanstalten är skyldig att på begäran av Institutet för hälsa och välfärd ge institutet sådana uppgifter om sin verksamhet i fråga om utkomststöd enligt denna lag som är nödvändiga för framställande av statistik och som inte innehåller enskilda personers identifieringsuppgifter.

Dessutom är Folkpensionsanstalten trots sekretessbestämmelserna skyldig att på begäran av Institutet för hälsa och välfärd årligen ge institutet sådana uppgifter om personer och familjer som har fått utkomststöd från Folkpensionsanstalten med stöd av denna lag och som är nödvändiga för framställande av statistik och som gäller familjens storlek och struktur, stödets belopp och varaktighet samt faktorerna bakom behovet av stöd. I fråga om en person som har fått utkomststöd lämnas personbeteckningen som identifieringsuppgift, om det är nödvändigt för framställande av statistik. Med en person som har fått utkomststöd avses i denna paragraf den på vars ansökan utkomststöd beviljats samt personens make eller den som lever tillsammans med personen under äktenskapsliknande förhållanden.

Folkpensionsanstalten har rätt att lämna i 1 och 2 mom. avsedda uppgifter som är nödvändiga för framställande av statistik till Institutet för hälsa och välfärd, oberoende av klientens samtycke. Folkpensionsanstalten ska på förhand informera klienten om utlämnandet av uppgifterna.

27 e §

Regional delegation för utkomststödsärenden

Välfärdsområdet ska tillsätta en regional delegation för utkomststödsärenden med uppgift att ge förslag och utlåtanden om utveckling av handläggningen av utkomststödsärenden samt ärenden som berör samarbete inom välfärdsområdet. Till delegationen ska höra företrädare för Folkpensionsanstalten och välfärdsområdets socialvård. Bestämmelser om delegationens uppgifter och närmare sammansättning utfärdas genom förordning.

27 f §

Kommunens finansieringsandel av kostnaderna för det grundläggande utkomststödet

Kommunens finansieringsandel av kostnaderna för det grundläggande utkomststödet är 50 procent.

Kommunens finansieringsandel beaktas genom en motsvarande minskning av den statsandel för basservice som ska betalas till kommunen. Bestämmelser om förfarandet för minskning av statsandelen finns i 29 b § i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021).

Denna lag träder i kraft den xx xxxx 20 .

_____2.

Lag

om ändring av socialvårdslagen

3 kap.

Socialservice

14 §

Socialservice som möter stödbehoven

Som välfärdsområdets socialservice ska följande ordnas med det innehåll och i den omfattning som föreskrivs i denna eller i någon annan lag:

3b) service för ekonomiskt stöd inom socialvården

Denna lag träder i kraft den xx xxxx 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Definitioner

I denna lag avses med

7) *sysselsättningspenning* ersättning per dag som betalas till den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

8) *reseersättning* ersättning som betalas för resekostnader som uppkommer i samband med arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte,

5 kap.

Förmåner och ersättningar

18 §

Sysselsättningspenning och reseersättning

Till den som får utkomststöd och deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas för varje dag som personen deltar i verksamheten en sysselsättningspenning som är lika stor som kostnadsersättningen enligt 9 kap. 2 § 1 mom. i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Sysselsättningspenning betalas dock inte för de dagar för vilka personen får kostnadsersättning enligt 10 kap. 6 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Till den som deltar i arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte betalas dessutom i utkomststöd reseersättning enligt det billigaste färdstättet för de resekostnader som deltagandet medför.

Denna lag träder i kraft den xx xxxx 20 .

4.

Lag

om ändring av lagen om statsandel för kommunal basservice

ändras i lagen om statsandel för kommunal basservice (618/2021) 29 §

5 kap.

Minskningar och ökningsar av statsandelen

29 §

Minskning av statsandelen för kommunal basservice med det belopp av grundläggande utkomststöd som betalats till kommunen

Kommunens i 27 f § i lagen om utkomststöd avsedda finansieringsandel av utgifterna för det grundläggande utkomststödet beaktas genom en minskning av kommunens statsandel med ett belopp som motsvarar kommunens andel av det grundläggande utkomststöd som betalats ut på årsnivå i kommunen enligt de uppgifter som avses i 2 mom. i denna paragraf.

För beräkning av minskningen av statsandelen för det grundläggande utkomststödet lämnar Folkpensionsanstalten finansministeriet årligen före utgången av april uppgift om grundläggande utkomststöd som det föregående året betalats ut i respektive kommun, minskat med grundläggande utkomststöd som avses i 19, 46 och 51 § i lagen om främjande av integration (1386/2010) och som gäller tidsperioden i fråga.

Denna lag träder i kraft den xx xxxx 20 .

Helsingfors den xx xxxx 20

Statsminister

Sanna Marin

Familje- och omsorgsminister Aki Lindén